

UGSEAD

Uluslararası Güzel Sanatlar Eğitimi Araştırmaları
Dergisi

International Journal of Research in Fine Arts Education

<http://ugsead.penpublishing.net>

PENACADEMIC

Kamusal Sanatın Kent Kültürünün Aktarımındaki Rolü Üzerine Panoramik Bir İnceleme¹

A Panoramic Review on the Role of Public Art in the Transmission of Urban Culture

Ceyhun VURUCU

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi

Şeniz AKSOY

Gazi Üniversitesi

Geliş Tarihi: 18 Mayıs 2023

Kabul Tarihi: 10 Haziran 2023

Çevrimiçi Yayın Tarihi: 17 Temmuz 2023

<https://doi.org/10.29329/ugsead.2023.577.1>

Anahtar kelimeler:

Kamusal sanat, kent kültürü, kent kültürünün aktarımı

ÖZET

Araştırmanın amacı kent ve sanat ilişkisi ana çatısında kent kültürünü merkeze alan bir yaklaşımla “sanat, sosyoloji, edebiyat, mimarlık, arkeoloji, antropoloji” alanlarından toplam 10 öğretim elemanının görüşleri etrafında “kamusal sanatın kent kültürünün aktarımındaki rolü” üzerine kapsamlı bir perspektif sunmaktır. Araştırma sürecinde nitel yöntemlerden durum çalışması kullanılmış ve görüşme yöntemine başvurulmuştur. Görüşme verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla yüz yüze ve çevrimiçi görüşmeler şeklinde toplanmıştır. Veriler içerik analizi ile çözümlenerek “tema, alt temalar, alt temalara ilişkin örnek ifadeler ve katılımcı görüşlerinden alıntılar” şeklinde sunulmaktadır. Bulgular, kamusal alanlarda sanatın kent yaşamını zenginleştirdiğini, kentlilere estetik, sanatsal ve kültürel gelişim sağladığını ve bunun bir sonucu olarak kentlileşmeye olumlu etkilerinin olduğunu göstermektedir. Araştırma sonucunda kent kültürünün çok boyutlu bir kavram olduğu ve kamusal sanatın etkili kullanıldığında kentteki kültürel aktarımın önemli bir aktörü olabileceği anlaşılmaktadır.

© UGSEAD All rights reserved

Received: 18 May 2023

Accepted: 10 June 2023

Online Release: 17 July 2023

Keywords:

Public Art, urban culture, transmission of urban culture

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The swift progress of technology, coupled with the increased availability of communication and transportation, has prompted rapid transformations within urban environments. Adapting to these changes while safeguarding their distinct identities holds significant importance for cities. Consequently, the integration of local elements, cultural references, and social issues through diverse implementation strategies in public spaces aims to align with the needs and identities of public art communities, facilitating the establishment of a robust identity. Additionally, the incorporation of new media and performance tools in the production of public art fosters heightened engagement and interactivity.

The Purpose of The Study

This study endeavors to investigate the multifaceted roles of public art in the dissemination of urban culture, with a specific focus on the interplay between urban culture and public art. By soliciting insights from experts representing diverse disciplines, the study aims to provide a comprehensive perspective on the involvement of public art in the transmission of urban culture. The analysis encompasses the viewpoints of 10 faculty members hailing from various fields, including art, sociology, literature, architecture, archaeology, and anthropology. The data obtained was presented through a panoramic evaluation, while emphasizing the significance of public art in fostering the sustainability and advancement of urban culture and its potential contributions to future research endeavors in this domain. To

¹ Bu makalede birinci yazar tarafından hazırlanmakta olan doktora tezinden faydalanılmıştır. Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu Tarih: 06.05.2021 Sayı: E-77082166-302.08.01-86255

address these objectives, the study explores the following research inquiries:

- What are the participants' views on the concept of urban culture?
- What are the participants' views on the means of cultural transmission in a city?
- What is the participants' views on the expansion of artistic activities into public spaces?
- What are the participants' views regarding the roles of public art in the transmission of urban culture?

Method

The present research employed the case study method as its primary approach. This method entails a comprehensive examination of one or more cases to gain in-depth insights. By adopting a holistic perspective, various factors that influence the specific case under investigation, including the environment, individuals, events, and processes, were thoroughly explored (Yıldırım & Şimşek, 2016, p.73). The study group comprised 10 faculty members from diverse universities, representing the disciplines of art, sociology, literature, architecture, archaeology, and anthropology during the spring semester of the 2021-2022 academic year. The selection of participants aimed to ensure a comprehensive and diverse perspective, focusing on themes such as "publicness, art, culture, and the city." To facilitate a comprehensive understanding, the research employed the interview method to obtain in-depth information. The interview method is characterized by interactive conversations with individuals from whom information is sought. These interviews could be conducted face-to-face or through electronic means, such as email, telephone, video calls, and audio-visual recorders (Yıldırım & Şimşek, 2016, p.240). In this study, the interview data was collected through both face-to-face and online interviews utilizing a semi-structured interview form. By utilizing a semi-structured approach, the researcher employed pre-prepared questions while allowing for the diversification of inquiries based on participants' responses and comments, thus facilitating the discovery of new insights (Sığırı, 2021, p.237). The interview form underwent a rigorous evaluation process, involving experts from the fields of art education, educational sciences, and Turkish education. Their valuable opinions and suggestions were incorporated, leading to the refinement of the interview questions. A pilot application of the form was conducted with a faculty member, and the identified shortcomings were appropriately addressed. Consequently, the finalized form comprised four questions for the subsequent implementation phase. Considering the extensive volume of interview data, the utilization of software tools was deemed suitable for data analysis. To this end, the MAXQDA software was employed to code, identify themes, and categorize the data. This systematic approach facilitated the organization and structuring of the resulting data set, enhancing its clarity and coherence.

Findings

The research findings revealed a significant diversity of perspectives among participants regarding the concept of urban culture. Participants approached urban culture from multiple dimensions, including "time and continuity, multidimensionality, social dynamics, and structural factors." These findings underscored the existence of various dimensions within urban culture, each playing a crucial role in its own right. Moreover, the participants' diverse disciplinary backgrounds led to a multifaceted exploration of the concept of urban culture. Sample expressions and quotes provided by participants exemplified the diversity and richness of their thoughts on urban culture. The findings also highlighted the availability of numerous tools for the transmission of urban culture. These tools were encompassed within the sub-themes of "cultural expression and communication, social life, space and image." Participants generally held a positive evaluation of the extension of artistic activities into public spaces, primarily assessing its effects. The effects identified by participants were situated within the sub-themes of "effects on city dwellers" and "effects on art and the city." In a broader sense, participants underscored the manifold roles of public art projects in transmitting urban culture. The participants' perspectives on the role of public art in the transmission of urban culture was categorized into four main themes: "memory and identity formation, communication and dialogue establishment, development of culture, art, and environmental consciousness, and reflection and preservation of urban culture." These sub-themes encompassed a wide range of topics in which public art projects contribute to urban culture. Overall, the research findings emphasized the significant contributions of public art projects to the transmission of urban culture, offering diverse perspectives and enriching the cultural landscape of cities.

Results

The research findings indicated that urban culture employs a diverse array of tools for its transmission. Notably, art and language emerged as crucial in facilitating cultural expression and communication. Furthermore, various elements such as festivals, clothing, food and drink practices, traditions, folktales, and individual lifestyles significantly contributed to the transmission of urban culture within social life. Moreover, the utilization of space and

imagery, including everyday living environments, traditional dwellings, religious structures, museums, and symbolic motifs, served as a reflection of the city's cultural values. The research demonstrated that public art played a vital role in enhancing urban life, fostering aesthetic, artistic, and cultural development among city dwellers. It also emphasized the significance of public art installations in the process of urbanization, as they had profound effects on the city and its residents. Consequently, the research advocated for increased utilization of public spaces for artistic endeavors. Furthermore, the study identified several contributory roles of public art in the transmission of urban culture, encompassing aspects such as "memory and identity formation, communication and dialogue establishment, development of culture, art and environmental consciousness, and reflection and preservation of culture." These roles offered valuable contributions to society, the city, and the field of art. In essence, the research highlighted the substantial impact of effective public art projects as influential actors in the preservation and transfer of cultural heritage, merging traditional values with novel perspectives.

© UGSEAD All rights reserved

Giriş

Kamusal alanlarda sanat üretme ve sergileme düşüncesi antik çağlardan günümüze değin süregelen bir olgudur. Bu düşünce geçmişte genellikle mekanların ve yapıların otorite sahipleri lehine güç ve ihtişamını göstermek, bunun yanında inanç ve fikir yayma maksadıyla kullanılmıştır. Tarihsel süreçte demokratik değerlerin yükselmesiyle kamusal alan fikri giderek daha fazla tartışılmaya başlamıştır. Bununla birlikte gelişen süreçte kamusal alanlarda sanatın çeşitli türleri döneminin güncel anlayışları etrafında gelişmeye devam etmiştir. Türkdoğan'a göre (2014) kamusal sanat ve kamusal alanda sanat kavramları iki bağımsız kavramdır. Buradan anlaşılacağı üzere kamusal sanat genellikle kamusal alanda gerçekleşen belirli bir tür sanatı ifade ederken, kamusal alanda sanat daha geniş bir kavramı kapsayabilir ve kamusal alanda gerçekleşen her türlü sanatı içerebilir.

İzleyicinin deneyim ve katılım yoluyla sanatın bir parçası haline gelmesi kamusal sanat için oldukça önemlidir. Bu bağlamda kamusal sanatın temel amacı izleyicilerin sanat deneyimlerini değiştirmek yoluyla sanatın yalnız estetik bir sunum olmaktan öte düşünsel, sosyal ve politik bir deneyim olduğunu anlamalarına yardımcı olmaktır. Phillips'e göre (1999), kamusal sanat herhangi bir medya, materyal veya süreci kullanarak gerçekleştirilebilir, anlık veya kalıcı olabilir. Bu sanat türü, toplumun her bireyinin kullanımına açık olan kamusal mekanlarda sergilenebilir. Günümüzde kamusal alan kavramının genişlemesiyle birlikte hemen hemen her yerde ortaya çıkabilir. Özellikle de "yollar, kaldırımlar, sokaklar, mahalleler, meydanlar, parklar, bahçeler, tarihi miras yerleri, yürüyüş yolları, bisiklet yolları, otoyollar, geçitler, kamu konforu sağlayan tesis ve hizmet alanları" kamusal sanat için elverişli yerlerdir (Hamilton City Council, 2016).

Günümüzde teknolojinin hızla gelişmesi, iletişim ve ulaşım imkanlarının artması gibi etmenlerle birlikte şehirlerde hızlı bir değişim yaşanmaktadır. Bu değişim, kültürel, sosyal, fiziki ve teknolojik boyutlarıyla her geçen gün daha belirgin hale gelmektedir (Kurt, 2011). Kentlerin kimliklerini koruyarak değişim, dönüşüm ve yeniden yapılanma süreçlerine uyum sağlayabilmeleri önemlidir. Bu noktada kentlerde kamusal sanat yerel toplulukların ihtiyaçlarına ve kimliklerine uyum sağlamak için kültürel referansları ve toplumsal konuları işe koşarak güçlü bir kimlik oluşturma noktasında kamusal alanlara daha fazla dahil edilebilir. Ayrıca dijital çağın bir getirisi olarak teknolojiyle ilişkilenen yeni medya sanatlarının etkili kullanımıyla birlikte kentlerde inovatif ve sürdürülebilir yaklaşımlar benimsenebilir.

Kent Kültürü

Kentler farklı etnik, dini ve kültürel grupların karşılıklı tinsel ilgilerinden meydana gelen kültür mekanlarıdır (Tunalı, 2004). Bu nedenle kentler sosyal, tarihi, ekonomik ve mimari özellikleriyle birlikte kendilerine has kimlik özellikleri taşıyan zengin ve çeşitli değerleri sunan ortak yaşam kültürünün ifade edildiği yerlerdir (Kaypak, 2010). Kent, sadece mekânsal ve demografik ölçütler temelinde tanımlanabilecek bir fiziksel gerçeklik değildir. Aynı zamanda toplumsal ve kültürel bir yapıdır. Bu nedenle, kentin varlık sebebi kültürel ortamda bulunur ve gelişmesi de yine kültürle sağlanır (Alver, 2009). Bu bağlamda kentteki

kültür yukarıda bahsedilen değerlerin tümünü ve daha fazlasını, aslında çok boyutlu kümülatif bir yapıyı ifade eder.

Kent kültürü birçok unsurdan oluşan dinamik etkileşimlerin sonucudur. Bu etkileşimler kentte yaşayan insanların kentin özelliklerine özgü toplumsal yapısını, topluluklar arasındaki ilişkileri, kentte yaşanan sorunları öğrenmesine ve kenti tanıyıp benimsemesine yardımcı olur. Aynı zamanda çevresel, tarihi ve kültürel değerlerin korunması ve geliştirmesi için önemli bir rol oynar. Kentlilik bilincinin yerleşmesine katkıda bulunan bu etkileşimler, kentsel yaşam kalitesinin gelişmesine de önemli katkılar sağlar (Kurt, 2011). Kentlilik bilinci, komşuluk ilişkilerine, insana, çevreye, tarihsel ve kültürel değerlere saygı duyma gibi değerleri içeren bir bakış açısı oluşturur. Böylece bireyler kente ait olanı koruma ve sürdürme bilincini geliştirirler. Kentli olmak, kentin değer dünyasını içselleştirerek yeni bir bakış açısı, düşünce, pratik ve eylem biçimi edinmektir (Alver, 2009).

Kentlerin kimliklerinin ve kültürlerinin korunarak hizmet kapasitelerinin geliştirilmesi son derece önemlidir. Bu nedenle kente ilişkin kararlarda kentte yaşayanların sorumlulukları bulunmaktadır (Kurt, 2011). Bu noktada, sadece yerel halkın değil, uluslararası toplum ve devletlerin de sorumlulukları vardır. Ancak kent kültürünün oluşturulması, korunması ve geliştirilmesi sürecinde halka en yakın olan ve asıl yetkili kuruluşlar olan yerel yönetimlerin yönetimlerdir (Keleş, 2005).

Kamusal Sanat

Kamusal sanat terimi, geniş ölçüde çeşitli yorumlara açıktır, genel bir bakışla dışsal olarak konumlanmış bir sanat eserine atıfta bulunmaktadır; heykel veya anıtlardan, halk tarafından duvarlara boyanmış resimlere kadar (Hunting, 2005). Bu kapsayıcı yaklaşım kamusal sanatın kamusal alanın ne olduğu, kamusal alandaki sanat eserlerinin hangi ölçütlerle kamusal sayılabileceği gibi farklı tartışmaları beraberinde getirmektedir Bunun yanında kamusal alan, yüzyıllardır kişilerin hak ve özgürlükleri gibi politik konuları içeren önemli bir konudur. Bu konudaki tartışmalar, kamusal alanın ne olduğu ve kime ait olduğu gibi hem toplumsal hem de hukuki anlamda daha geniş bir bağlama dayanmaktadır.

Örneğin, Tilted Arc heykeli, Richard Serra tarafından yaratılan ve 1981 yılında New York'taki Federal Plaza'ya yerleştirilen tartışmalı bir kamusal sanat örneğidir. Heykel, Federal Plaza'nın karakteristiğini değiştiren büyük bir çelik plakayla mekâna özgü olarak tasarlanmıştır. Ancak bir süre sonra çeşitli tartışmalara sebep olarak kaldırılması gerekçesiyle dava edilmiştir. 1989 yılında gerçekleştirilen bir duruşmada heykelin kaldırılması konusunda 58 kişi oy kullanırken 122 kişi heykelin korunması gerektiğini savunmuştur. Nihayetinde bu destek yeterli olmamış, heykel tüm çabalara rağmen 1989 yılında kaldırılmıştır. Heykelin mekâna özgü yapılmış olmasından dolayı aslında kaldırılmasıyla değil yok edilmesiyle son bulan bu olay mekâna özgü sanat gibi farklı tartışmaları tetikleyerek kamusal alan, sanat ve hukuk tartışmalarını körüklemiştir (Horowitz, 1996). Görsel 1'de Tilted Arc'a ilişkin bir görsel sunulmuştur.

Görsel 1. *Tilted Arch*, Richard Serra, 1981.

Kamusal sanatın amacı, sanatı kamusal mekanlara taşıyarak insanların günlük yaşamı içinde sanatla etkileşimini artırmaktır (Miles, 1997). Bu sanat formu, diğer sanatsal ifadelerden farklı olarak, sanatçı ve izleyici arasındaki ilişkileri, mekâna bakış açılarını ve sanat yapıtının oluşum sürecini değiştirir. Kamusal sanat, birçok tanımlamayı içinde barındırır. Bu tanımlamalar arasında, toplumla kurulan ilişkiler bağlamında angaje, diyalojik, müdahaleci, katılımcı, proje temelli vb. tanımlamalar yer alır. Temel olarak bina cepheleri, caddeler, sokaklar, parklar, kamusal yapıların ortak kullanım alanları içerisinde icra edilen ve bu yanıyla toplum ile ilişkiler kuran sana anlamına gelmektedir (Selvi, 2017).

Kamusal alanlardaki sanat eserleri, genellikle bir dizi faydalı hedefle sağlanır ve özellikle şehirlere yatırım yapma, turist çekme, yerel kimliğin inşası ve toplumsal gururun teşvik edilmesi gibi amaçlarla büyük önem taşır (Chang, 2008). Bununla birlikte, kamusal alanlarda sergilenen sanat eserleri yalnızca estetik bir gösteriden ibaret değildir. Aynı zamanda politik bir araç olarak anlam kazanabilirler. Örneğin, Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde Corcovado Dağı'nın zirvesinde bulunan "Christ the Redeemer" heykeli, tanrıya olan inancı ve merhameti temsil eden aynı zamanda ülkenin zorlu mücadelelerini ve kültürel kimliğini yansıtan önemli bir yapıttır. Zaman içinde barış, umut ve hoşgörü gibi yeni evrensel anlamlar kazanan bu yapıt dünyanın çeşitli yerlerinden milyonlarca ziyaretçiyi kendisine çekerek kültürlerarası bir aktarımın oluşmasını sağlamaktadır. Görsel 2'de Christ the Redeemer heykeline ait bir görsel sunulmaktadır.

Görsel 2. *Christ the Redeemer*

Phillips (1999)'e göre kentler toplumdaki kesişme noktalarıdır ve bu anlamda dinamik süreçleri beraberinde getirir. Kentsel mekanlarda ortaya çıkan sanat eserleri ilgi çekici, çarpıcı görüntüler aracılığıyla izleyicilerle güçlü bir bağ kurma stratejisine sahiptir. Hall (1999) kamusal sanatın amaçlarından birinin mekanları estetize etmek, zenginleştirmek ve anıları birleştirmek olduğunu ifade etmektedir. Blaney (1989) ise kent ve sanata yabancılaşmış kentlilerin sanat sayesinde topluma katılım sağlayabileceğini ve zihinlerin harekete geçirilebileceğini ifade etmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırma, kent kültürü ve kamusal sanat ilişkisine odaklanan bir yaklaşımla, farklı disiplinlerden uzmanların görüşlerine başvurarak, kamusal sanatın kent kültürünün aktarımındaki rolleri hakkında kapsamlı bir perspektif sunmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda "sanat, sosyoloji, edebiyat, mimarlık, arkeoloji ve antropoloji" disiplinlerinden toplam 10 öğretim elemanının görüşleri incelenmiştir. Elde edilen veriler panoramik bir değerlendirme ile sunulmuştur. Araştırmanın vurgulanması gereken bir diğer amacı, kamusal sanatın kent kültürünün sürdürülebilirliği ve gelişimi açısından önemine dikkat çekmektir. Bu amaçlar doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıtlar aranmıştır.

- Katılımcıların "kent kültürü" kavramına ilişkin görüşleri nelerdir?

- Katılımcıların “bir kentin kültürel aktarım araçları” hakkındaki görüşleri nelerdir?
- Katılımcıların “sanatsal faaliyetlerin sokağa taşınmasını nasıl değerlendirdikleri” hakkındaki görüşleri nelerdir?
- “Kamusal sanat çalışmalarının kent kültürünün aktarımındaki rolleri” hakkında katılımcıların görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Kent kültürünün aktarımında kamusal sanatın rolü hakkında panoramik bir bakış açısı elde edebilmek amacıyla “sanat, sosyoloji, edebiyat, mimarlık, arkeoloji, antropoloji” gibi farklı disiplinlerden alan uzmanlarının görüşlerinin incelendiği bu araştırma nitel bir araştırmadır. Süreçte durum çalışması kullanılmıştır. “Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler, vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri üzerine odaklanılır” (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.73).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim öğretim yılı bahar döneminde farklı üniversitelerin “sanat, sosyoloji, edebiyat, mimarlık, arkeoloji, antropoloji” bölümlerinden toplam 10 öğretim elemanı oluşturmaktadır. Katılımcıların belirlenmesinde, “kamusal sanat, kültür ve kent” gibi kapsamlı konularda çoklu bir bakış ve çeşitliliğin sağlanması amaçlanmıştır. Gönüllülük esasına dayalı olarak araştırma sürecine katılan öğretim elemanlarına ilişkin tanımlayıcı bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.

Çalışma grubuna ilişkin tanımlayıcı bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet	Bölüm-Bilim Dalı
K1	Erkek	Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı
K2	Kadın	Sosyoloji Bölümü, Toplumsal Yapı ve Değişme Anabilim Dalı
K3	Erkek	Antropoloji Bölümü, Sosyal Antropoloji Anabilim Dalı
K4	Kadın	Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı
K5	Erkek	Grafik Bölümü, Grafik Ana sanat Dalı
K6	Erkek	Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı
K7	Erkek	Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı
K8	Erkek	Mimarlık Bölümü, Mimarlık Anabilim Dalı
K 9	Erkek	Arkeoloji Bölümü, Protohistorya ve Ön Asya Arkeolojisi Anabilim Dalı
K10	Kadın	Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada derinlemesine bilgi sahibi olabilmek amacıyla görüşme yöntemine başvurulmuştur. “Görüşme bilgi alınacak kişiyle karşılıklı konuşmaya dayalıdır. Yüz yüze yapılabileceği gibi elektronik

ortamda elektronik postayla, telefonla, görüntülü telefonla, ses ve görüntü kaydedicilerle de yapılabilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.240).

Veri toplama sürecine ilişkin bilgiler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2.

Veri toplama süreci

1. Adım:	<i>Öncelikle katılımcılar ile belirlenen tarih ve saatte görüşme planı yapılmıştır.</i>
2. Adım:	<i>Görüşmenin konusu hakkında katılımcıların bilgilendirilmesi amacıyla görüşme öncesinde sorular katılımcılarla paylaşılmıştır.</i>
3. Adım:	<i>Görüşmeler yüz yüze ve çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiş ve her bir görüşme 120 dakika ile sınırlandırılmıştır.</i>
4. Adım:	<i>Katılımcılara görüşme verilerinin yalnızca araştırma amacıyla kullanılacağı ve adlarının kodlanarak sunulacağı açıklanmış, ayrıca görüşmeler sırasında ses kaydının kullanımı için ilişkin katılımcıların onayı alınmıştır.</i>
5. Adım:	<i>Elde edilen görüşme kayıtları çevrimiçi bir transkripsiyon yazılımı kullanarak belge formatında bilgisayar ortamına aktarılmış ve çözümleme aşamasına geçilmiştir.</i>

Veri Toplama Aracı

Araştırmada görüşme verileri, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla “yüz yüze ve çevrimiçi” görüşmeler şeklinde toplanmıştır. Sığırı’ya (2021) göre, yarı yapılandırılmış görüşmelerde araştırmacı hem önceden hazırlanmış sorular kullanır hem de katılımcının cevapları ve yorumlarına göre gerek gördüğü zaman soruları çeşitlendirerek katılımcılardan yeni bilgiler edinebilir (s.237).

Görüşme formu sırasıyla sanat eğitimi, eğitim bilimleri ve Türkçe eğitimi bölümlerinden uzmanların görüş ve önerilerine sunulmuştur. Uzmanlardan gelen değerlendirmeler çerçevesinde görüşme soruları yeniden düzenlenmiş, bir öğretim elemanı ile formun pilot uygulaması yapılmıştır. Pilot uygulamada görülen eksiklikler tamamlanarak dört soru ile forma son şekli verilmiş ve uygulama sürecine geçilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma sürecinde farklı disiplinlerden öğretim elemanlarıyla görüşmeler gerçekleştirilerek, araştırma konusuyla ilgili bir çeşitlilik sağlanmıştır. Ancak katılımcıların farklı disiplinlerden olmaları ve görüşlerinin ayrışması sebebiyle ortak temaların sayısal bir sıklık gösterimi yapılmamıştır. Bunun yerine elde edilen görüşler tablolandırılmış, kategorilere ayrılarak sunulmuş ve yorumlanmıştır. Böylelikle araştırmanın sonuçlarının anlatımında bilgilerin çeşitliliği bütünlüğü ve uyumu ön planda tutulmuştur.

Görüşmelerden elde edilen veri setinin oldukça yoğun olmasından dolayı analizin gerçekleştirilmesinde aracı bir yazılım kullanılması uygun görülmüştür. Bu doğrultuda verilerin kodlanması, temaların ortaya çıkarılması ve kategorize edilmesinde veri analizi yazılımlarından olan MAXQDA kullanılmıştır. Ortaya çıkan veri setinin daha açık ve sistemli duruma getirilmesi bu şekilde sağlanmıştır.

Veriler, içerik analizi ile çözümlenmiş olup analiz süreci üç basamakta gerçekleşmiştir. Bu basamaklar; a) verilerin transkript edilmesi, b) kodların belirlenmesi, c) alt temaların bulunması biçimindedir. Tablo 3’te bu basamaklara ilişkin açıklayıcı bilgiler sunulmuştur. Elde edilen verilerin analizinde bir başka nitel araştırmacıdan da görüş alınmış, bilgilerin doğruluğu teyit ettirilmiştir, analiz sonucunda ulaşılan tema ve kodlar uzmanlara kontrol ettirilmiştir.

Tablo 3.

Veri analiz basamakları ve yapılan işlemleri

a. Verilerin transkript edilmesi	<i>Bu aşamada, öncelikle görüşme kayıtları transkribe edilmiştir. Daha sonra, her katılımcı için ayrı bir rapor MAXQDA yazılımına belge olarak yüklenmiştir.</i>
b. Kodların belirlenmesi	<i>Katılımcıların verdiği yanıtlar içerisinde anlamlı bir bütünlük oluşturan ya da benzer anlamlara sahip olan bölümler aynı kodlar ile etiketlenmiştir.</i>
c. Alt temaların ve temaların oluşturulması	<i>Bu aşamada, ortaya çıkan kodlar kullanılarak verilerin genel bir açıklaması yapılabilen ve kodları belirli başlıklar altında toplayabilen yapılar oluşturulmaya çalışılmıştır.</i>

Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu bölümünde görüşme verilerinden elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Görüşme bulguları alt amaçlara göre incelenerek temalar, örnek ifadeler ve katılımcı görüşlerinden alıntılar şeklinde sunulmuştur.

Katılımcıların kent kültürü kavramına ilişkin görüşlerine ait bulgular ve yorumlar

Araştırmanın ilk alt amaç sorusu olarak belirlenen "Katılımcıların kent kültürü kavramına ilişkin görüşleri nelerdir?" sorusuna cevap aranmıştır. Bu amaç doğrultusunda katılımcılara yöneltilen "Kent kültürü kavramının siz de uyandırdığı anlamlar nelerdir?" sorusu görüşmelerin temelini oluşturmuştur. Görüşme bulguları, kent kültürünün "boyutları" ana temasında alt temalar, alt temalara ilişkin örnek ifadeler ve katılımcı görüşlerinden alıntılar ile Tablo 4'te detaylı bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 4.

Katılımcıların kent kültürü kavramına ilişkin görüşleri

Temalar	Alt temalar	Alt Temalara İlişkin örnek ifadeler	Katılımcı Görüşlerinden Alıntılar
Boyutları	Zaman ve süreklilik	Gelişim, değişim-dönüşüm, yıkım ve yeniden yapılanma, kadim kültürler	<i>Toplumlar tarafından oluşturuluyor ve bu çok dinamik bir şey zamanla değişiyor (K10). Mekanlar üzerinden okuduğumuz an mesela kültür akışkan bir hale geliyor (K6). ...ve bunun sürekliliği de aynı zamanda. Sürekliliğin tabii parçaları var. Kent yaşamı bir organizma sürekli gelişiyor, değişiyor, büyüyor, çoğalıyor, azalıyor, yıkımlar ve yeniden yapımlar görüyor (K8). Afrodisias'a bakıyorsun, Afrodit üzerinden kurulmuş bir kent. Yani Afrodit onlar için en büyük tanrı, onun tapınakları var. Sonra onun üzerine Hristiyanlar gelmiş o tapınakların kimisi katedralleri dönüşmüş (K6).</i>

Çok boyutluluk	Kümülatif ve girift yapı, kültürel çeşitlilik, birlikte yaşam, özgünlük	<p><i>Kentte kültür sadece zamanın kültüründen ibaret değildir. Bir birikimdir çoğu zaman binlerce yıllık geçmişi vardır (K7).</i></p> <p><i>Bir kentin kültürünü sadece o esnada o gün de o tarihte üstünde yaşayan insanlar değil. Onlardan çok daha önceki kültürler oluşturmuş olabiliyor (K6).</i></p> <p><i>Yani orada yaşayan insanların tamamından fazlası aslında işte tramvaylardan ve bütün o teknolojik aletlerden ve o kültürlerden yani bunların toplamı ve bireylerden fazlasını ifade ediyor (K2).</i></p> <p><i>Bunun dışında tatbiki geçmişten gelen dini, kültürel, sosyopolitik bir sürü farklı şey de var (K10).</i></p>
Toplumsal dinamikler	Gündelik yaşam, yeme- içme kültürü, cemaat kültürleri, etnisite, iktidar ilişkileri	<p><i>...bunların her birisinin birbirinden etkilenmesi, yaşam tarzlarının birbirine dahil edilmesi ve bunun birikerek devam etmesi (K5).</i></p> <p><i>İnsanların birlikte yaşamaları konusunda bir uzlaştığı bir alanmış gibi geliyor (K3).</i></p> <p><i>Dolayısıyla kent kültürü deyince düşündüğümüz zaman her kente ait farklı bir kültürden bahsetmek mümkün (K3).</i></p> <p><i>Birincisi sosyal yaşam doğrudan insanla ilişkili (K6).</i></p> <p><i>...insanların kentteki yaşam şekilleri (K2).</i></p> <p><i>Bir kentin sokaklarını, yaşanılan mekanları, yaşam alışkanlıklarını, yeme içme biçimlerini içine alan geniş bir yapı (K4).</i></p> <p><i>...örneğin etnisite ve cemaat kültürleri (K5).</i></p> <p><i>K. Lynch kent imgesi adlı kitabında kentin içinde bulunan imgeler üzerinden hayatı şekillendirdiğinden söz eder. Mesela caddeler sokaklar, kenti oluşturan unsurlar, bunları bir bedenın damarları olarak görebiliriz. Kent sokakları caddeleri. Kalpler de aslında tamamıyla meydan olarak algılayabildiğimiz yerlerdir (K5).</i></p> <p><i>İktidar ilişkileri dahil hatta bunun çatışması özellikle benim bulunduğum açıdan sevdiğim kısım orası (K6).</i></p> <p><i>Mesela sosyoekonomik gelişmişlik düzey olur, teknolojik unsurlarla kentin ilişkisi olabilir (K1).</i></p> <p><i>Sanayisi varsa sanayisine yönelik bir kültürü geliştirdiğine inanıyorum (K1).</i></p>
Yapısal faktörler	Mekân, sokak cadde, meydan, sanayi bölgeleri, kentin dijital unsurlarla ilişkisi	

Tablo 4’te yer alan bulgulara göre, katılımcıların kent kültürü kavramına ilişkin görüşleri oldukça çeşitlidir. Katılımcılar kent kültürünü farklı boyutlarda ele almışlardır. Bunlar arasında “zaman ve süreklilik, çok boyutluluk, toplumsal dinamikler ve yapısal faktörler” yer almaktadır. Bu bulgular, kent kültürünün farklı boyutlarının olduğunu ve her boyutun kendi içinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Ayrıca, katılımcıların farklı disiplinlerden olmaları nedeniyle kent kültürü kavramının çeşitli açılardan ele alındığı görülmektedir. Örnek ifadeler ve alıntılar, katılımcıların kent kültürüne ilişkin düşüncelerinin çeşitliliğini ve zenginliğini göstermektedir.

Zaman ve süreklilik boyutu, kentlerin tarih boyunca geçirdiği “değişim ve dönüşümleri, kadim kültürleri “ve kentlerin geçmişle olan bağlarını ifade etmektedir. Bazı katılımcılar, kent kültürünün “gelişim ve değişimini” vurgularken, bazıları ise “yıkım ve yeniden yapılanma” süreçlerinin kent kültürünü nasıl etkilediğine dikkat çekmektedir.

Kent kültürlerinin "kümülatif ve girift yapısı, kültürel çeşitliliği, birlikte yaşamı, özgünlüğü ve iktidar ilişkileri” çok boyutluluk alt temasında yer almaktadır. Birçok katılımcı, kent kültürlerinin kümülatif

yapısını yani kültürel bir birikim olduğunu, yalnızca o an o zamanda üstünde yaşayanlar ile değil daha önce orada yaşayan topluluklarında andaki kültürel yapıyı etkilediğinden söz etmektedir. Bununla vurgulanan şey ise kültürel çeşitlilik ve birlikte yaşam kültürüdür. Bazıları ise kentte var olan iktidar ilişkileri ve bunun çatışmalarını vurgulamaktadır. Yani aslında kent denildiğinde bunun planlamadan bağımsız düşünülmeyeceği bu yapıyla planlayıcıların önemli rolleri olduğu üzerine dikkat çekilmektedir.

Toplumsal dinamikler boyutu, “kentteki gündelik yaşamı, yeme-içme kültürünü, cemaat kültürlerini ve etnisiteyi” ifade etmektedir. Bazı katılımcılar kentteki cemaat kültürlerinin ve etnisitenin kent kültürünü şekillendirdiğini vurgularken, bazıları ise kentteki gündelik yaşamın ve yeme-içme kültürünün kent kültürüne nasıl katkı sağladığına dikkat çekmektedir.

Yapısal faktörler boyutu, “kentnin mekânını, sokaklarını, caddelerini, meydanlarını, sanayi bölgelerini ve kentnin dijital unsurlarla ilişkisini” ifade etmektedir. Bazı katılımcılar kentnin mekânının ve sokaklarının kent kültürünü nasıl şekillendirdiğini vurgularken, bazıları ise günümüz kent kültürlerinin kentnin dijital unsurları ile ilişkisine ve bu ilişkilerin kent kültürünü nasıl etki ettiğine dikkat çekmektedir.

Katılımcıların kent kültürünün aktarım araçları hakkındaki görüşlerine ait bulgular ve yorumlar

Araştırmanın ikinci alt amaç sorusu olarak belirlenen "Katılımcıların bir kentin kültürel aktarım araçları hakkındaki görüşleri nelerdir?" sorusuna cevap aranmıştır. Bu amaç doğrultusunda katılımcılara "Bir kentin kültürel aktarım araçları sizce neler olabilir?" sorusu yöneltilmiştir. Görüşme bulgularında “aktarım araçları” ana temasında, “alt temalar, alt temalara ilişkin örnek ifadeler ve katılımcı görüşlerinden alıntılar” Tablo 5’te detaylı bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 5.

Katılımcıların kent kültürünün aktarım araçları konusundaki görüşleri

Temalar	Alt temalar	Alt Temalara İlişkin örnek ifadeler	Katılımcı Görüşlerinden Alıntılar
Aktarım araçları	Kültürel ifade ve iletişim	Sanat (resim, grafik, heykel ve anıtlar, seramik, el sanatları), dil ve lehçeler (yazı dili, konuşma dili, ağız, imge dili)	<i>Sanatsal aktiviteler bunların başında gelir. Anıt ve heykeller, kamusal sanat işleri (K1). En önemlisi iletişim için imgeler yani kentin imgeleri veya sonrasında sözlü iletişim dili olabilir. Sonra aslında baktığımızda çok şey var (K10). Yeme içme alışkanları, giyiniş biçiminden her türlü sözel ve edebi sanat eserleri ile iki veya üç boyutlu resim, heykel, seramik, grafik gibi sanatlar ile sahne sanatları (K4).</i>
	Toplumsal yaşam	Şölen ve etkinlikler, giyim-kuşam, yeme-içme, farklı inanışlar, gelenek ve görenekler, gündelik hayat, halk hikayeleri, bireyler	<i>Halk oyunları, el sanatları, giyim kuşam alışkanlıkları ve günlük yaşam ortamları, insanlar için sosyal olan alanlarda diyebiliriz buna ayrıca konuşulan dil ve o dile özgü yöresel farklılıklar ağız ve benzeri gibi (K7). Tabi bunun dışında biraz önce de söylediğim gibi beslenme unsurları aynı şekilde önemli bir kültürel aktarım aracı olarak sahibiz (K3).</i>
	Mekân ve imaj	Günlük yaşam ortamları, geleneksel evler, inaç yapıları, müzeler, imgesel motifler	<i>Müzik ve dans yani bununla ilgili yazılmış halk türküleri yani yıllarca farklı kuşaklar dinleyebiliyorlar. Farklı inanışlar ve bunu sağlamış olduğu kilise, cami vb. tapınma alanları olabilir (K10). ...tüm bunları içine alan kentin sokaklarından yaşanan dolaşılabilir mekanlarına kadar kuşaklar ve farklı kültürden insanlara bir kültürel aktarım araçları olabilir (K4).</i>

Tablo 5'te yer alan bulgulara göre, elde edilen görüşler, kentin kültürel aktarımı için kullanılabilir birçok farklı aracın olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırma bulgularında bu araçlar "kültürel ifade ve iletişim, toplumsal yaşam, mekân ve imaj" alt temalarında yer almaktadır.

Kültürel ifade ve iletişim araçları olarak "dil ve lehçeler", yazı dili, konuşma dili, imge dili gibi unsurları içermektedir. Katılımcıların belirttiği gibi, dilin kullanımı ve farklı lehçelerin varlığı gerek yazılı gerek sözlü kültürün aktarımında önem arz etmektedir. Katılımcılardan bazıları henüz alfabetik bir dilin oluşmadığı zamanlarda ise bu aktarımın daha çok imgelerin taşıdığı anlamlar üzerinden gerçekleştiğinden söz etmektedir. "Sanat" ise kentin kültürel aktarımında güçlü diğer bir kültürel ifade ve iletişim aracı olarak öne çıkmaktadır. Bazı katılımcılar, kentteki sanat eserlerinin daha geniş kitleler tarafından görülmesine olanak sağladığını belirtmektedir. Katılımcılar genel olarak kentlerde resim, heykel ve anıtlar, grafik, seramik ve el sanatları gibi unsurların, kent estetiğini ve kimliğini öne çıkarabilecek potansiyele sahip olmalarının yanında kent hikayelerinin yani toplumsal belleğin aktarımında önemli rolleri olabileceğini vurgulamaktadır. Bunun yanı sıra, kentlerde sanatın birçok avantajı olduğu ve insanların sanatla daha fazla etkileşime geçmelerinin, kentsel yaşama ve kültürel yapıya ilişkin aidiyet geliştirme yönünde katkı sağlayabileceğini ifade etmektedirler.

Toplumsal yaşama ilişkin katılımcılar "şölenler, etkinlikler, giyim-kuşam, yeme-içme, farklı inanışlar, gelenek ve görenekler, halk hikayeleri ve bireyler" gibi unsurları belirtmektedir. Bu unsurlar, kentin kültürel mirasını korumak ve aktarmak için önemli olabilir. Bazı katılımcı görüşlerine göre bireylerin toplumsal yaşamın bir ferdi olarak kendileri kent kültürünün aktarılmasında önemli bir faktördür.

Mekân ve imaj araçlarına yönelik "günlük yaşam ortamları, geleneksel evler, inanç yapıları, müzeler, imgesel motifler" gibi unsurlar öne çıkmaktadır. Katılımcılar, bu unsurların kentin tarihini ve kültürel mirasını yansıtmının yanında etkili kullandıklarında kent kimliğine ve dolayısıyla kent kültürüne yani bir nevi bu araştırmanın da konusu olan kent kültürünün aktarım konusuna katkı sağlayacağını belirtmektedir.

Katılımcıların görüşleri, kentin kültürel aktarımının, insanların sanatla etkileşime girmesi ve kentin tarihi ve kültürel mirasını korumak için çeşitli araçların kullanılması yoluyla gerçekleştirilebileceğini ortaya koymaktadır. Tüm bu araçlar, kent kültürünün aktarımında bir bütün olarak kullanılabilir gibi, ayrı ayrı da kullanılabilirler. Ayrıca, katılımcıların birçoğu kültürlerarası aktarımın öneminden söz etmektedir. Bu bağlamda, sanatın farklı toplum katmanları arasında aktarımı sağlayabileceği fikri öne çıkmaktadır.

Katılımcıların sanatsal faaliyetlerin kamusal alanlara taşınmasını nasıl değerlendirdikleri hakkındaki görüşlerine ait bulgular ve yorumlar

Araştırmanın üçüncü alt amaç sorusu olarak belirlenen "Katılımcıların sanatsal faaliyetlerin kamusal alanlara taşınmasını nasıl değerlendirdikleri hakkındaki görüşleri nelerdir?" sorusuna cevap aranmıştır. Bu amaç doğrultusunda katılımcılara "Sanatsal faaliyetlerin kamusal alanlara taşınmasını nasıl değerlendirirsiniz?" sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılar sanatsal faaliyetlerin kamusal alanlara taşınmasını daha çok etkileri üzerinden değerlendirmişlerdir. "Etki" ana temasında ortaya çıkan "alt tema, alt temalara ilişkin örnek ifadeler ve katılımcı görüşlerinden alıntılar" Tablo 6'da detaylı bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 6.

Katılımcıların sanatsal faaliyetlerin kamusal alanlara taşınmasını nasıl değerlendirdikleri hakkındaki görüşleri

Temalar	Alt temalar	Alt Temalara İlişkin örnek ifadeler	Katılımcı Görüşlerinden Alıntılar
Etkileri	Kentlilere etkileri	Estetik, sanatsal ve kültürel gelişim, aidiyet hissi yaratma, alternatif bir bakış sunma, deneyim ve katılım sağlama, sosyal ilişkiler geliştirme	<p>...kamusal alanlarda biraz daha gözüne sık çarpmasını sağlayarak belki algıda biraz değişim, estetik, sanatsal ve kültürel anlamda bir gelişim evet sağlanabilir (K10).</p> <p>İnsanların herhangi bir etkinliğe bilet almasını beklemek yerine gündelik hayatta onlara sokakta sanatı sunmak bireylerin sanatla ilgili algılarını geliştirecektir (K2).</p> <p>Bu bağlamıyla baktığımız zaman sanatta alternatif bir bakış açısı olduğu için kesinlikle sanat sokakta yani her zaman değil tabii ki ama güçlü bir sokak sanatı anlayışı olmalı (K9).</p> <p>Direk aklıma şey geliyor. Bu işte sürekli görüyoruz. Müzelerde çocuklar yerde oturup böyle eserlerin resmini çiziyorlar. Yani bir anlamda aslında hani o da oranın önemini algılayıp kendince bir şey yansımalarını ifade ediyor (K10).</p>
	Sanata ve kente etkileri	Sanatı sınırsızlaştırma, kentteki kültürel mirası muhafaza etme ve geliştirme, mekânsal hafıza oluşturma, kentsel estetiğe katkı sunma,	<p>Aslında sadece kentte yaşayanları o kentin içine çekmeye değil aynı zamanda kente dışarıdan gelenleri o kentliyle yüzleştiren, hem hal eden bir olgu olarak da görüyorum ben bunu. Yani hiç bilmediğiniz yabancıyı olduğunuz bir kente gittiğiniz zaman o kente gerçekleşen bir gerçekleşen bir sanat aktivitesine hemen dahil olabilirsiniz ve ona dahil olduğunuz anda aslında o kentliyle de ilişkiler kurmaya ve o kent yaşantısında bir parçası olmaya başlarsınız (K8).</p> <p>Dedim ya biraz önce de. Aynı şekilde kültürler arası aktarım. Toplumun farklı katmanları arasındaki aktarım (K4).</p> <p>Aslında görerek kanıksamak çok önemli bir şey. Sıradanlaşıyor ve sıradanlaşması kötü anlamda değil (K4).</p> <p>İnsanlar bu imkanlardan faydalanırken kırsaldan farklı olarak sanat eserleriyle karşılaşmaları onlara kentsel havayı soluduğunu hatırlatacaktır (K2).</p>

Tablo 6'da yer alan bulgulara göre, katılımcılar sanatsal faaliyetlerin kamusal alanlara taşınmasını genellikle olumlu bir şekilde değerlendirmektedir. Katılımcılar bu durumu genel olarak etkileri üzerinden değerlendirmişlerdir. Katılımcıların belirttiği bu etkiler kamusal sanatın “kentlilere etkileri” ve bunun yanında “sanata ve kente etkileri” alt temalarında yer almaktadır.

Katılımcılar, sanatsal faaliyetlerin kamusal alanlara taşınmasının kentlilere pozitif etkileri olduğunu belirtmektedir. Bu etkiler arasında, sanatın kentlilerin “estetik, sanatsal ve kültürel gelişimlerine katkı sağlaması, aidiyet hissi yaratması, alternatif bir bakış açısı sunması, deneyim ve katılım sağlaması, sosyal ilişkileri geliştirilmesi” gibi unsurlar önem arz etmektedir. Bazı katılımcıların belirttiği üzere bunlar aynı zamanda kentli olabilmeye yani kentlileşmeye katkı sağlayan etkilere de sahiptir.

Ayrıca katılımcı görüşlerine göre, sanatsal faaliyetlerin kamusal alanlara taşınması, sanata ve kente olumlu etkiler de sağlamaktadır. Bu etkiler arasında, “sanatın sınırsızlaştırılması, kentteki kültürel mirasın muhafaza edilmesi ve geliştirilmesi, mekânsal hafıza oluşturulması, kentsel estetiğe katkı sunulması” gibi

unsurlar yer almaktadır. Kamusal alanlar kamuya ait kentsel mekanlardır. Sanatın buradaki varlığı aynı zamanda ulaşılabilir ve daha sık görünür olabileceği anlamına gelmektedir. Bu da sanatın sınırları yok ederek evrenselleşebileceği fikriyle örtüşmektedir.

Katılımcıların belirttiği bu etkiler, sanatsal faaliyetlerin kamusal alanlara taşınmasının kent yaşamını zenginleştirdiğini göstermektedir. Sanatın kamusal alanlara taşınması, kent yaşamına canlılık katmakta ve kentlilerin estetik, sanatsal ve kültürel gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Ayrıca, sanatsal faaliyetlerin kamusal alanlara taşınması, kentteki kültürel mirasın muhafaza edilmesi ve kentsel estetiğe katkı sunulması açısından da önemlidir.

Yukarıdaki görüşler, kamusal alanlarda her türlü sanat etkinliklerinin ve yerleştirmelerinin önemine vurgu yaparak, kamusal alanların sanat için daha fazla kullanılması gerektiğini savunmaktadır. Katılımcıları birçoğu kamusal sanatların, insanların sanata erişimini kolaylaştıracağına ve sanatın daha demokratik hale gelmesine katkıda bulunacağına "ulaşılabilirlik" kavramıyla dikkat çekmektedir. Ayrıca, sanatın kamusal mekanlarda sergilenmesinin kültürler arası etkileşim ve toplumsal farkındalık açısından önemli bir rolü olduğunu belirtmektedirler. Buna ek olarak, sanatın kamusal alanlara taşınması, insanların kentsel ortamlar hakkında farkındalık kazanmalarına ve kentsel yaşamın bir parçası olmalarına yardımcı olabilir.

Kamusal sanat çalışmalarının kent kültürünün aktarımındaki rolü hakkında katılımcı görüşlerine ait bulgular ve yorumlar

Araştırmanın dördüncü alt amaç sorusu olarak belirlenen "Katılımcıların kamusal sanat çalışmalarının kent kültürünün aktarımındaki rolü hakkındaki görüşleri nelerdir?" sorusuna cevap aranmıştır. Bu amaç doğrultusunda katılımcılara "Kamusal sanat çalışmalarının kent kültürünün aktarımındaki rolü hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?" sorusu yöneltilmiştir. Görüşme bulgularında "katkı sağlayıcı rolleri" ana temasında "alt temalar, alt temalara ilişkin örnek ifadeler ve katılımcı görüşlerinden alıntılar" Tablo 7'de detaylı bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 7.

Kamusal sanat çalışmalarının kent kültürünün aktarımındaki rollerine ilişkin katılımcı görüşleri

Temalar	Alt temalar	Alt Temalara İlişkin örnek ifadeler	Katılımcı Görüşlerinden Alıntılar
Katkı sağlayıcı rolleri	Bellek ve kimlik oluşturma	Hafıza ve görsel bellek görsel bellek oluşturmak, kimlikleri vurgulamak, kentsel kimlik oluşturmak, bellek ve anıları birleştirmek	<i>Kamusal sanat çalışmaları mekanların özelliklerini ve kimliklerini vurgularlar (K10). Özgürlük heykeli keza bugün bir şeyin simgesine dönüşür ve sonradan içerisine tarihi de alır. O gün var olma yapılıma amacı bir kenara belki ona atfedilen anlamları da taşır ve aktarır. Değişir de aynı zamanda. Anlamsal olarak değişir, yeni anlamlar kazanır (K6). Dolayısıyla sanatsal, estetik binalar ve heykeller olsun, anılarımız onların üstüne yapışır. Daha doğrusu onlar anılarımıza yapışır. Bizim belleğimize yapışır. Bellek ve anılar oradaki nesnelere birleşir. Çünkü orada yaşanmışlıklarımız vardır. Orada yürümüşsündür,</i>

İletişim kurma ve diyalog oluşturma	Ortaklaşma (kolektif üretim), farklı kesim ve kültürlerden iletişim kurmak, diyalog oluşturmak	<p><i>geçmişindir, oturmuşundur, bir sigara içmiş, arkadaşlarıyla sohbet etmişindir (K3).</i></p> <p><i>Ayşe Erkmen, İstanbul'da bir kamusal alan işi üretecek ve şunu düşünüyor. İstanbul'un çok enteresan bir mimarisi vardır. O şey işte balkon demirleri, pencere demirleri, şekilleri falan onları alıyor. Bir kompozisyona dönüştürüyor, bütün haline getiriyor. İnanılmaz anlamlı. Çünkü oradan mekândan alıp yine mekâna bırakıyor (K6).</i></p> <p><i>Kamuda sanat, farklı kesimler arasında iletişim kurarak kültürel bir diyalogun oluşmasına yardımcı olabilir sanatsal ifade yoluyla kent kültürünün aktarımını sağlayarak gelecek nesillere aktarabilir(K7).</i></p> <p><i>Bir de bunu bireylerin eğitimi bazında ele alıyorum ben çocukluktan itibaren. Şimdi sokaktaki bir insana enstalasyon nedir dediğinde belki cevap vermekte zorlanabilir. Görür ama ne olduğunu söyleyemez. İşte bunlarla içli dışlı olan bir toplumda kırılma noktaları daha güzel olur bence (K4).</i></p>
Kültür sanat ve çevre bilinci geliştirme	Estetik ve görsel deneyim sağlama, sanatsal ifade ve yaratıcılığı teşvik etmek, deneyim ve katılım sağlama (yaşayarak öğrenme), sürdürülebilir yaşamın teşvik edilmesi	<p><i>Tabii ki kentin kültürüne bir zenginlik katıyor bu tür çalışmalar. Dolayısıyla farklı zevkler geliştirmeye başlıyorsun. Bir yerde aniden karşına çıkar. Neşelendirir. Yani bir bakarsın. Bir haz alırsın değil mi? Orada herkesin gördüğü farklı bir şeydir (K3).</i></p> <p><i>Ya çok etkili olduğunu düşünüyorum. Mesela Antakya'da şey görmüştüm. Sepet yapan adam var. İşte o orada yapıyor ve onu görüyoruz. İşte bambudan flüt satan. Ya bunlar aslında hep gözümüzün önünde atölyeler (K2).</i></p> <p><i>Antik Yunan okullarından birisi çok güzel bir eğitim metodu izliyor. Metot şu. Yürüyerek ders işliyor. Ayakta. Yürüyorsun. İşte mezarlıkların, ağaçların arasında, zeytin ağaçlarının arasında. Tartışmayı bu şekilde yapıyorsun. Ben de bunun çok önemli olduğunu çünkü sokağın belli kimlikleri içerdiğini düşünüyorum. Ben mesela bir sokak çocuğu olarak görebilirim kendimi. Sokakta oynadık. Abilerimizi gördük. Abilerimizin davranış şekillerini, dinledikleri müzikleri, tükettiği, sarf ettiği kelimeleri gördük. Sokakla bağın kesilmemesi gerektiğini, sokağın canlı bir organizma olduğunu düşünüyorum (K1).</i></p>
Kent kültürünün yansıtılması ve korunması	Sanatsal ifade yoluyla onore etme, reklamını yapma, tarihi ve kültürel değerleri yansıtma, koruma muhafaza etme, devamlılığını sağlama, transfer etme (aktarım)	<p><i>Kevin Lynch, kent imgesi kitabında kenti nesnelere ve oradaki deneyimlerimizle algıladığımızdan bahseder. Deneyimlerimiz önemlidir (K3).</i></p> <p><i>Kentteki sanat eserleri aynı zamanda, kentlerin sosyal ve çevresel sorunlarını ele almak ve bu konularla başa çıkmak için kullanılabilirler (K10).</i></p> <p><i>Sanat eserleri, toplumun tarihini, kültürünü ve değerlerini yansıtabilir (K9).</i></p> <p><i>Sanatsal ifade yoluyla kent kültürünün aktarımını sağlayarak gelecek nesillere aktarabilir (K7).</i></p> <p><i>Belli bir kültürü onore eden reklamını yapan, bir yandan da o kültürün devamlılığını sağlayan. O geleneğin hani devamını sağlama amacı da güden bir aktivite (K10).</i></p> <p><i>Reklamın iyisi kötüsü olmaz. Savaşı mı bırakacağız? Hayır. Biz bu noktada reklamı her daim kullanacağız. Yani bir duvar resmi, kötüyse bu ne kadar kötü, o zaman yapılmasın noktasını düşünün. Ortada iyi veya kötü bir örnek yoksa hakkında kafa yorulmaz diye düşünüyorum (K1)</i></p>

Tablo 7'ye bakıldığında genel olarak katılımcılar kamusal sanat çalışmalarının kent kültürünün aktarımında çok çeşitli katkı sağlayıcı rolleri olduğunu vurgulamaktadır. Katılımcıların kamusal sanat çalışmalarının kent kültürünün aktarımındaki rolü hakkındaki görüşleri “bellek ve kimlik oluşturma, iletişim kurma ve diyalog oluşturma, kültür, sanat ve çevre bilinci geliştirme ve kentin kültürünün yansıtılması ve korunması” şeklinde dört ana kategoriye ayrılmıştır: Bu alt temaların hepsi kamusal sanat çalışmalarının kent kültürüne katkı sağladığı konuları kapsamaktadır. Kamusal sanat çalışmaları, kent kültürüne katkı sağlamanın yanı sıra, kentlerde yaşayan insanlar arasında iletişim kurma, sanat ve kültür bilincini geliştirme gibi faydaları da beraberinde getirmektedir.

Kamusal sanat çalışmalarının kent kültürünün aktarımındaki katkı sağlayıcı rolleri, bellek ve kimlik oluşturma alt temasına göre, “hafıza ve görsel bellek oluşturmak, kimlikleri vurgulamak, kentsel kimlik oluşturmak, bellek ve anıları birleştirmek” şeklindedir. Sanat eserleri, zaman içinde farklı yorumlara ve anlamlara açık olabilirler. Yıllar geçtikçe bir yapıt farklı toplumsal ve siyasi olaylarla bağlantılı olarak da farklı anlamlar kazanabilir. Dolayısıyla, bir sanat eseri sadece kendi dönemiyle sınırlı kalmayabilir ve zaman içinde farklı kuşaklar tarafından farklı şekillerde yorumlanabilir. Kamusal sanatlar yoluyla mekanların kimlik ve özelliklerinin vurgulanması, o mekanların toplumsal ve kültürel açıdan önemini arttırabilir. Örneğin, bir kent meydanında yer alan heykel veya diğer sanat yapıları, o meydanın tarihi, kültürel veya sosyal önemine işaret edebilir ve o meydana farklı bir anlam katılabilir.

İletişim kurma ve diyalog oluşturma kategorisinde, “ortaklaşma (kolektif üretim), farklı kesim ve kültürlerle iletişim kurmak, diyalog oluşturmak” gibi unsurlar öne çıkmaktadır. Kamuda sanat, farklı kesimler arasında iletişimi teşvik ederek kültürel bir diyalogun oluşmasına katkı sağlar. Kamusal sanat yoluyla insanların kent yaşamı hakkında düşüncelerini ve tartışmalarını sağlayarak, kent kültürünün korunmasına ve geliştirilmesine katkıda bulunulabileceği görüşü ortaya çıkıyor.

Bunun yanında kültür, sanat ve çevre bilinci geliştirme kategorisinde, katılımcılar kamusal sanat çalışmalarının, “estetik ve görsel deneyim sağlama, sanatsal ifade ve yaratıcılığı teşvik etme, deneyim sağlama, sürdürülebilir yaşamın önemine” vurgu yapma gibi etkileri olduğunu ifade etmektedir. Katılımcılar burada özellikle deneyim ve katılım sağlamanın yani yaşayarak öğrenmenin önemine değinmektedir. Bu da kamusal sanatın deneyim ve katılım sağlama yoluyla insanlar arasında sanat, kültür ve çevre bilincini geliştirici yönde bir etkisi olduğunu gösteriyor. Kamusal alanda sanatın birçok farklı formu ile tanışan bireyler, sanatın etkileyici ve çeşitli dünyasına daha fazla aşına olabilir. Kültürel değerleri keşfeden ve zamanının olanaklarıyla geliştiren bir toplum yaratmaya yardımcı olabilir.

Son olarak, kentin kültürünün yansıtılması ve korunması kategorisinde, katılımcılar kamusal sanat çalışmalarının “sanatsal ifade yoluyla bir kültürü onore etme, reklamını yapma, tarihi ve kültürel değerleri yansıtma, koruma muhafaza etme, devamlılığını sağlama” gibi transfer edici etkilerinin olduğunu belirtmektedir. Bu da bize kamusal sanatın kent kültürünün devamlılığını sağlayarak korunmasına ve gelecek nesillere aktarılmasına da katkı sağladığını gösterebilir.

Sonuçlar ve Öneriler

Katılımcıların farklı disiplinlerden olmaları nedeniyle kent kültürüne ilişkin ortaya çıkan düşüncelerin oldukça zengin ve çeşitli olduğu görülmektedir. Bu düşünceler zaman ve süreklilik, çok boyutluluk, toplumsal dinamikler ve yapısal faktörler gibi çeşitli temalarda ortaya çıkmaktadır. Araştırma sonuçları, kent kültürünün toplumlar tarafından geçmişten günümüze kadar oluşturulan özgün ve karmaşık bir yapı olduğunu ve toplumun ortak yaşamını şekillendiren unsurları içerdiğini göstermektedir. Bu bağlamda katılımcıların farklı disiplinlerden gelen zengin düşünceleri kent kültürünün çeşitli araçlar ve yöntemlerle gerçekleştirilebileceğini ortaya koymaktadır. Örneğin, sanat ve dil gibi kültürel ifade ve iletişimi sağlayan unsurlar kentlerde kültürün gelecek nesillere aktarılmasını sağlayan önemli birer taşıyıcılardır. Ayrıca, toplumsal yaşamımızla ilgili tüm değer ve alışkanlıklarımız da kent kültürünün aktarımında etkilidir. Bunlara ek olarak, kentlerdeki mekânlar ve imajlar, kentin kültürel değerlerini ve hafızasını korumada önemli bir role sahiptir.

Bu çalışma, kamusal sanatın etkili kullanıldığında kent kültürünün aktarımında önemli bir aktör olabileceğini ve kentlilerin estetik, sanatsal ve kültürel gelişimine katkı sağladığını göstermektedir. Katılımcıların görüşleri, kamusal sanatın kentlilerde aidiyet hissi oluşturduğunu, sosyal ilişkileri geliştirdiğini ve kentin kültürel mirasını korumak açısından önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Benzer şekilde Pedrabissi’de (2015) sanatın kamusal alanla etkileşimini üzerine yaptığı araştırmada kamusal sanatın kamusal mekanlarda topluma daha iyi yaşam deneyimleri yaratma potansiyeline sahip sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Jasmi ve Nik Mohamad (2016) tarafından kamusal sanatın rolleri üzerine yapılan araştırmada kamusal sanatın kültürel mirasın korunması ve toplum için daha iyi olanakların sağlanmasında önemli rol oynadığı sonucuna ulaşılmıştır. Abyaneh ve Kamyar (2017) ise sokak sanatında konsept ve izleyici ilişkilerini araştırdıkları çalışmanın bir sonucu olarak kamusal alanlarda sanatın izleyiciler üzerinde derin etkileri olduğunu ve etkileşimli bir alan yaratabildiğini belirtmektedir.

Bu araştırma, kamusal sanatın izleyiciler arasında etkileşim ve diyalog oluşturarak toplumsal bağları güçlendirebileceğini göstermektedir. Kamusal alanda sanatın varlığı, kentin kimliği ve özelliklerini vurgulayarak mekânsal hafıza oluşturmakta ve kentsel estetiğe katkıda bulunmaktadır. Bu da kamusal sanatın kent kültürünün zenginliğini ve çeşitliliğini korumak açısından önemli bir araç olduğunu göstermektedir. Kamusal sanat ve kent ilişkisine odaklandığı çalışmasında Çağın (2010) etkileri üzerinden kamusal sanatın estetik değer oluşturduğu, mekân hissini güçlendirdiği, mutluluk hissi verdiği, kentsel kimlik oluşturmaya katkı sağladığı, sosyal dönüşümü tetiklediği, kültürel turizmi canlandırdığı, kentsel imaj oluşturduğu ve toplumun ihtiyaçlarını tanımladığı sonuçlarına ulaşmıştır. Bu sonuçlar bu çalışmanın sonuçlarıyla benzer bir şekilde kamusal sanatın kent yaşamına ve toplumun genel refahına katkı sağladığını desteklemektedir.

Araştırmada, kent kültürü ve kamusal sanat konularında “sanat, sosyoloji, edebiyat, mimarlık, arkeoloji, antropoloji” gibi farklı alanlardan öğretim elemanlarıyla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ancak araştırma sonuçları da gösteriyor ki kent kültürünün aktarımı oldukça etraflı bir konu ve çok boyutlu kümülatif bir yapıyı temsil ediyor. Bu kapsamda düşünüldüğünde toplumun geniş kesimlerinden farklı alanlardan katılımcılarla çalışılabilir. Örneğin bu konuda kültür ve sanat tarihçileri, kültürel coğrafyacılar, kent planlayıcıları, felsefeciler, yerel yönetimler, yerel topluluklar ve sivil toplum örgütleriyle görüşülebilir. Bu şekilde, kamusal sanatın kent kültürünün aktarımındaki rolleri derin ve zengin bir bilgi birikiminin ışığında daha derinlemesine bir bakışla incelenebilir.

Ercan (2013) çalışmasında kamusal sanatın kamusalılığı sorunsalını Benn ve Gaus’un 1983’te aynı konuda ortaya attığı “erişebilirlik, aktör ve fayda” ölçütlerine dayanarak tanımlamaktadır. Çalışmanın sonuçlarına göre kamusal sanat eserlerinin fiziksel ve toplumsal olarak erişilebilir olması, herkesin üretim sürecine katılabilmesi ve çoğulcu, katılımcı süreçlerle toplumsal dâhil edicilik ilkesine uygun şekilde üretilmesi kamusal sanatın kamusallığını sağlamaktadır. Ek olarak “aktör” ölçütüne göre, kamu sektörünün, kamusal sanatın üretiminde ve sunumundaki “geliştirme sürecini ve üretilen eseri kamu adına ve yararına kontrol etmek, finansmanını sağlamak ve gerektiğinde bakım onarımını üstlenmek” rollerinin sanatın kamusalılık niteliğini arttırdığı sonucuna ulaşmıştır. Bu doğrultuda kamusal sanatın kamusallığının korunması ve teşvik edilmesi konusunda kent planlaması ve kültürel politikaların stratejik olarak yönlendirilmesi gerekmektedir.

Planlayıcılar, kentlerin planlama sürecinde kentteki kültürel aktarımı göz önünde bulundurabilirler. Kentlere kimlik kazandıracak kültürel politikalarda, sürdürülebilir ve yenilikçi kamusal sanat plan ve stratejileri oluşturulabilir. Planlama sürecinde yerel halkın kültürel mirası ve kimliği dikkate alınabilir. Bu şekilde, kamusal sanatın toplum üzerindeki etkileri sürekli kılınabilir ve kentsel kültürün zenginliği gelecek kuşaklara aktararak sürdürülebilir bir şekilde devam edebilir.

“Kabaca bir tariheleyle son elli yıldır süregelen dijital dönüşüm yüzlerce yıllık alışlagelmiş üretim ve sunum metotlarının yanına teknoloji ile ilişkilenen sanatı yerleştirmiştir” (Vurucu ve Saygıner, 2021). Yeni medya sanatı, etkileşim ve kitle iletişimi gibi özellikleri sayesinde kamusal sanatın katılımcı doğasına uyum sağlamaktadır. Bu nedenle, kamusal sanat projelerine teknolojiyle ilişkilenen yeni medya sanatları entegre edilebilir. Yeni medya sanatının kamusal alanlarda kullanımı toplumun sanata katılımını aktive ederek kent kültürünün aktarımına katkı sağlayabilir.

Kaynakça

- Abyaneh, M. N. ve Kamyar, K. (2017). The concept and audience in contemporary wall painting. *Man In India*, 97(3), 711-722.
- Blaney, J. (1989). The arts and the development of community in suburbia. british and american arts association (eds.) *Arts and the Changing City: An Agenda for Urban Regeneration*: 81-84.
- Chang, T. C. (2008). Art and soul: powerful and powerless art in Singapore. *Environment and Planning A*, 40(8), 1921-1943.
- Çağlın, P. (2010). *Kamusal sanat ve kent ilişkisi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ercan, M. A. (2013). Kamusal sanatın kamusalılığı: erişim, aktör, fayda yaklaşımı. *İdealkent*. 4(10), 220-255.
- Hamilton City Council. (2016). Public art plan for Hamilton. Erişim Tarihi: Mayıs 17, 2023, Alındığı yer: <https://www.hamilton.ca/sites/default/files/2022-08/masterplan-public-art-2016.pdf>
- Horowitz, G. M. (1996). Public art/public space: The Spectacle of the Tilted Arc Controversy. *Journal Of Aesthetics & Art Criticism*, 54(1), 8.
- Hunting, D. (2005). Public art policy: examining an emerging discipline. perspectives in public affairs. *Journal Of Aesthetics & Art Criticism*, 54(1), 2-8.
- Jasmi, M. F. ve Nik Mohamad, N. H. (2016). Roles of public art in malaysian urban landscape towards improving quality of life: between aesthetic and functional value. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 222: 872-880.
- Kaypak, Ş. (2010). Antakya'nın kent kimliği açısından irdelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(54), 373-392.
- Keleş, R. (2014). Kent ve kültür üzerine. *Mülkiye Dergisi*, 29(246), 9-18.
- Kurt, N. (2011). Kent hizmetlerinin geleceğinde kentsel sorumluluklar ve kent kültürünün geliştirilmesi stratejileri. *ÇOMÜ Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 261-278.
- Miles, M. (1997). *Art space and the city: Public art and urban futures*. London: Routledge.
- Pedrabissi, D. (2015). Public art on university campuses: How art engages with the public space. In Proceedings KSDS 2015, *International Council of Design*, 1-4.
- Phillips, P. C. (1999). Dynamic exchange: public art at this time. *Public art review*, 11(1), 4-10.
- Sığırı, Ü. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Beta Yayınları.
- Tunalı İ. (2004). Bir tasarım olarak kent. *RH+Sanat-Plastik Sanatlar ve Kent*.
- Türkdoğan, T. (2013). Bir Bağlam Olarak Kent. *Kontrast Fotoğraf Dergisi*, 2013(36), 7-9.
- Vurucu, C. ve Saygıner, Ş. (2021). Yeni medya sanatı üzerine panoramik bir inceleme, T, Çetin., Ö, Türksever., A. Gökalp içinde, *Pandemi Sürecinde Eğitim Bilimlerinde Yeni Yönelimler* (s. 608-639), İstanbul: Hiper Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Görsel 1: Tate. (Erişim Tarihi: Mayıs 15, 2023). Richard Serra'nın Tilted Arch heykeli. Alındığı yer: <https://www.tate.org.uk/art/artists/richard-serra-1923/lost-art-richard-serra>
- Görsel 2: Thoughtco. (Erişim tarihi: Mayıs 15, 2023) Rio de Janeiro'da bulunan Christ the Redeemer heykeli. Alındığı yer: <https://www.thoughtco.com/reasons-why-christ-the-redeemer-statue-is-so-popular-4123653>